

De dienstencheque en woonzorg- en welzijnsvoorzieningen in Vlaanderen

Onderzoeksproject
in het kader van het Steunpunt WVG
Studiedag "In-zicht", Leuven, 2 december 2010

Frederic De Wispelaere, Annelies De Coninck, Prof. dr. Jozef Pacolet

1. Spectaculaire groei van het gebruik van de dienstencheque
2. In welke sectoren en welk paritair comité vinden wij de dienstenchequewerknemers terug?
3. De aanwezigheid in de thuiszorg
Verschil in loon- en arbeidsvoorwaarden
Verschil in tarifiering
4. De aanwezigheid in de residentiële zorg
5. De aanwezigheid in de voorzieningen voor personen met een handicap
6. De plaats in andere voorzieningen: moederschapshulp, kinderopvang, sociale dienstencheque
7. De plaats naast PWA's en sociale inschakelingseconomie
8. Welke toekomst?

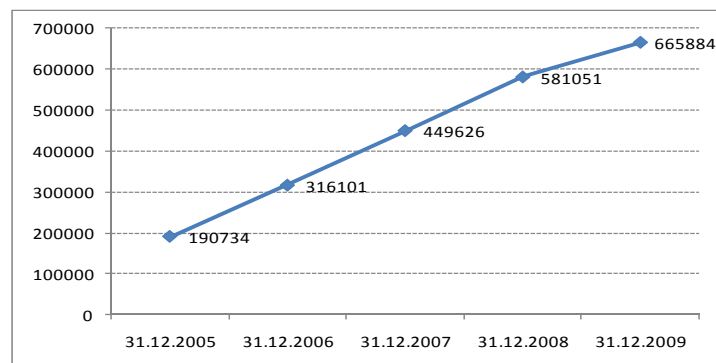

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

1. Spectaculaire groei van het gebruik

Actieve gebruikers (incl. moederschapshulp) in België, in aantal, 2005-2009

Bron: RVA – Directie Statistieken

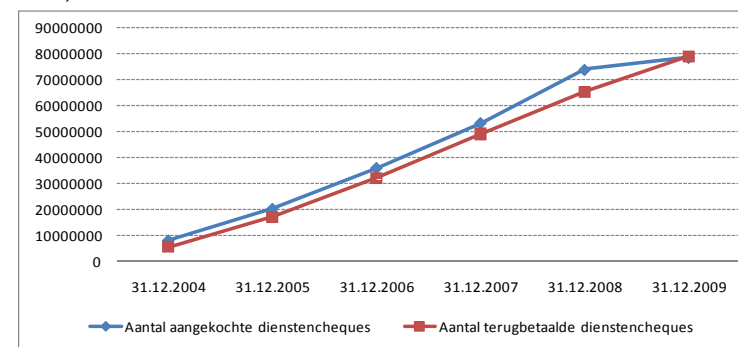

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

1. Spectaculaire groei van het gebruik

Aantal aangekochte en terugbetaalde dienstencheques in België, in aantal, 2004-2009

Bron: RVA – Directie Statistieken; IDEA Consult

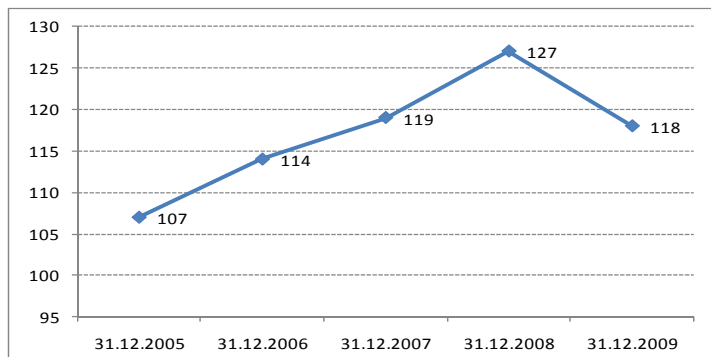

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

1. Spectaculaire groei van het gebruik

Gemiddeld aantal aangekochte dienstencheques (incl. moederschapshulp) per actieve gebruiker, 2005-2009

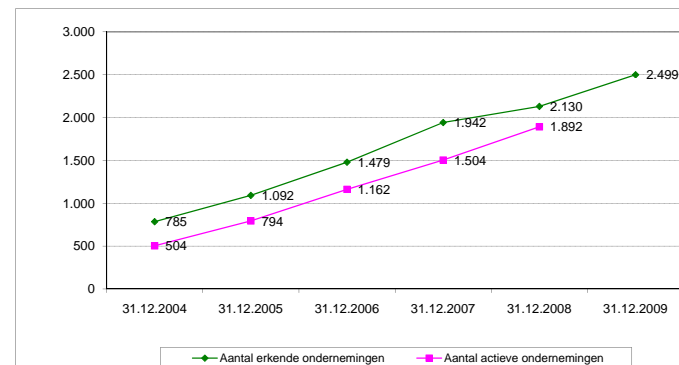

Bron: Berekening op basis gegevens RVA – Directie Statistieken; IDEA Consult

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

1. Spectaculaire groei van het gebruik

Aantal erkende en effectief actieve dienstencheque-ondernemingen, in aantal, 2004-2009

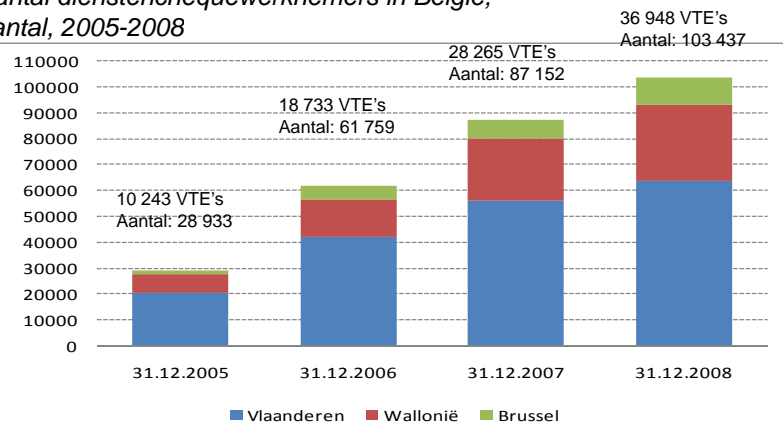

Bron: RVA – Directie Statistieken; IDEA Consult

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

1. Spectaculaire groei van het gebruik

Aantal dienstenchequewerknemers in België, aantal, 2005-2008

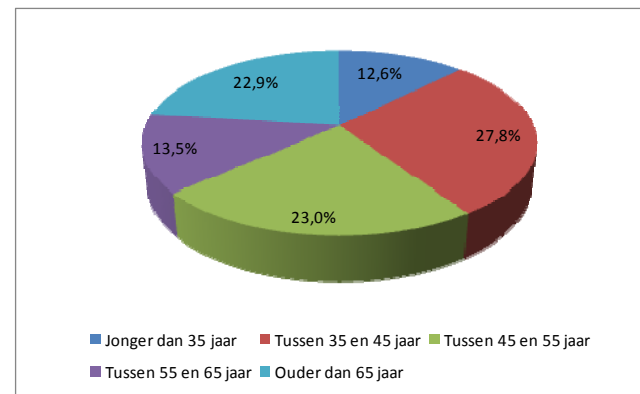

Bron: Berekening op basis van RVA – Directie Statistieken

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

1. Spectaculaire groei van het gebruik

Bestede uren dienstencheques naar leeftijd, België, 2009

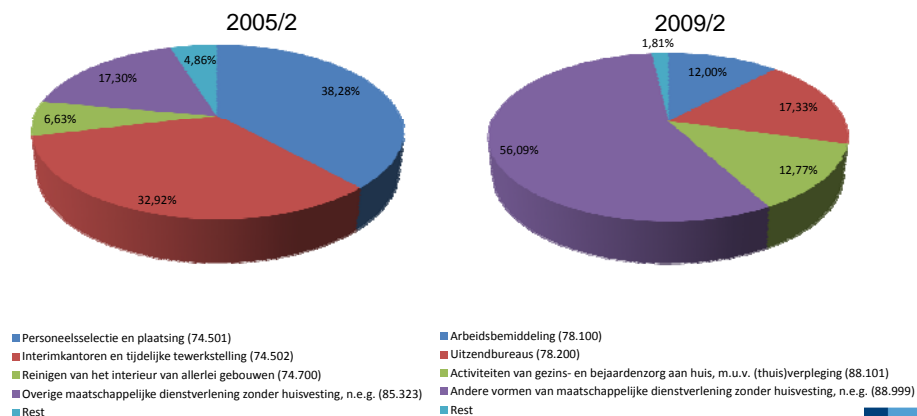

Bron: Berekening op basis van IDEA Consult, 2010

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

2. In welke sectoren en paritaire comités?

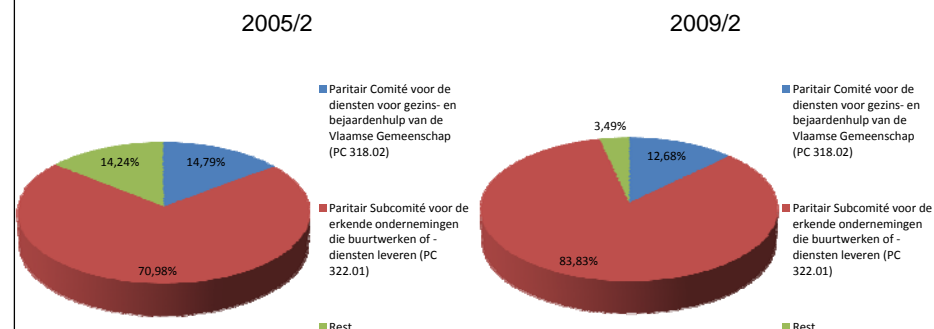
Verdeling arbeidsplaatsen RSZ naar NACE, 2005/2 en 2009/2, Vlaanderen

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

2. In welke sectoren en paritaire comités?

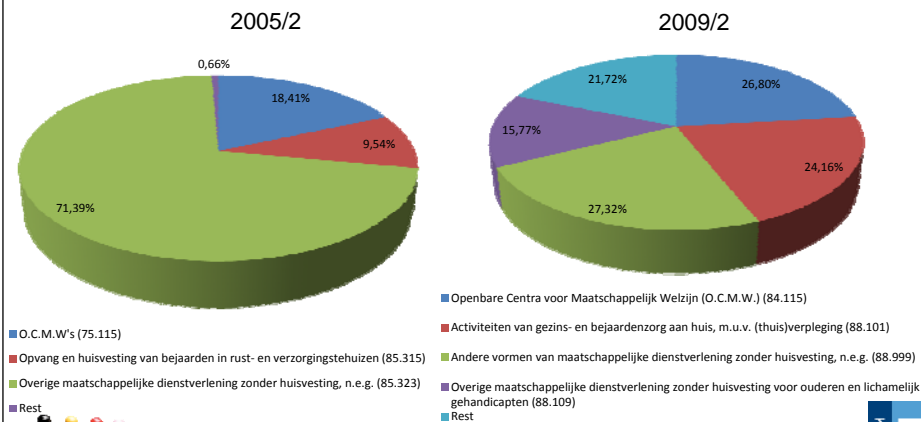
Verdeling arbeidsplaatsen RSZ naar paritair comité, 2005/2 en 2009/2, Vlaanderen

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

2. In welke sectoren en paritaire comités?

Verdeling arbeidsplaatsen RSZPPO naar NACE, 2005/2 en 2009/2, Vlaanderen

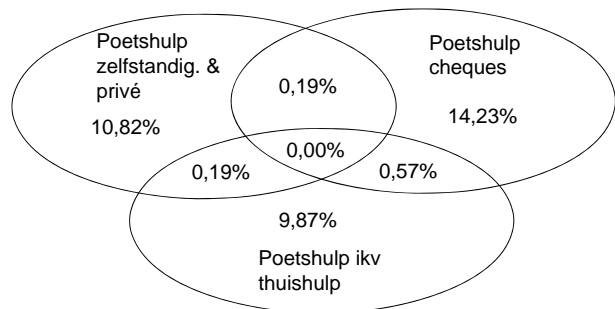
Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.1. Aanwezigheid in de thuiszorg

- 3.1.1 In onze mantelzorgenquête
- 3.1.2 In de gezondheidsenquête 2008
- 3.1.3 In het aanbod van de voorzieningen
- 3.1.4 Impact van de regelgeving op de organisatie van de hulpverlening

3.1.1 In onze mantelzorgenquête

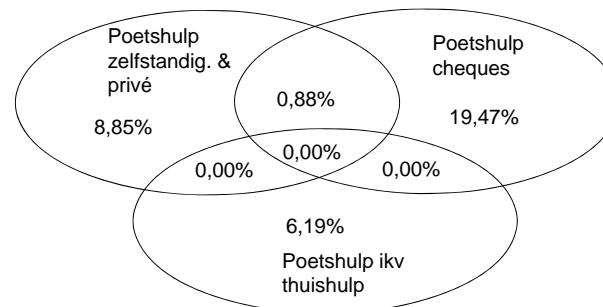
Doelgroep genieters van de thuiszorgpremie in de Vlaamse Zorgverzekering

Bron: berekeningen op basis van Pacolet, Merckx, Spruytte & Cabus, 2010

3.1.1. In onze mantelzorgenquête

Doelgroep genieters van het forfait chronisch zieken in de ziekteverzekering

Bron: berekeningen op basis van Pacolet, Merckx, Spruytte & Cabus, 2010

3.1.1 In onze mantelzorgenquête

	Programmatiecijfers	
	Uren 2008	Uren 2009
Gezinszorg	18 022 705	
Geschat aandeel schoonmaakhulp (20% van totaal gezinszorg)	3 604 541	
Geschat aandeel huishoudelijke hulp met inbegrip schoonmaakhulp (60% van totaal gezinszorg)	10 813 623	
Poetschulp totaal		3 866 129
Uren vrijwillige oppashulp		807 274
Ter vergelijking zorgtijd voor de zwaar hulpbehoevende personen thuis die mantelzorgpremie krijgen		
Gezinszorg		14 534 259
Poetschulp		1 993 097
Raming commerciële huishoud- en schoonmaak-hulp (min.)		2 356 359
Raming dienstencheque huishoud- en schoonmaakhulp (min.)		3 310 728
Totaal verschillende vormen poetschulp en schoonmaakhulp		7 660 183

Bron: berekeningen op basis van Pacolet, Merckx, Spruytte & Cabus, 2010

3.1.2 In de gezondheidsenquête 2008

Gebruik en wijze van betaling van diensten voor hulp aan huis (huishoudelijke hulp, hulp voor ouderen), in %, **België**, 2008

		Gebruik		Betaald met	
		Dienstencheque	Betaald door andere middelen	Volledig betaald uit eigen middelen	Betaald door andere middelen
België	2008	6,4	50,2	36,4	11,1
	2004	2,0			
	2001	2,9			
Geslacht	Man	4,5	57,8	31,0	7,8
	Vrouw	8,3	46,4	39,1	12,7
Leeftijdscategorie	0-14	0,7	59,7	18,7	12,8
	15-24	0,6	74,0	10,2	15,8
	25-34	4,9	68,5	8,4	22,5
	35-44	4,7	73,1	25,3	0,3
	45-54	4,1	78,4	19,6	2,0
	55-64	3,6	50,4	38,4	11,2
	65-74	12,7	38,2	45,5	11,7
75 plus	34,0	37,7	46,7	12,7	

Bron: Gezondheidsenquête 2008

3.1.2 In de gezondheidsenquête 2008

Gebruik en wijze van betaling van diensten voor hulp aan huis (huishoudelijke hulp, hulp voor ouderen), in %, **Vlaanderen, 2008**

		Gebruik	Betaald met		
			Dienstencheque	Volledig betaald uit eigen middelen	Betaald door andere middelen
Vlaanderen	2008	9,0	52,0	35,7	10,4
	2004	2,2			
	2001	3,5			
Geslacht	Man	6,3	62,7	27,6	6,4
	Vrouw	11,6	46,5	39,9	12,4
Leeftijdscategorie	0-14	1,1	56,8	21,0	12,2
	15-24	0,6	95,9	0,0	4,1
	25-34	8,4	70,7	6,2	23,1
	35-44	7,5	76,4	23,6	0,0
	45-54	5,9	81,6	18,4	0,0
	55-64	4,4	55,7	35,4	8,9
	65-74	16,4	33,5	49,9	12,6
	75 plus	43,1	37,8	47,6	12,0

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

Bron: Gezondheidsenquête 2008

3.1.3 In het aanbod van de voorzieningen

Gezinszorg, logistieke hulp (poetshulp) en PIT (dienstverlening met dienstencheques) binnen de VZW Familiehulp, 2004-2009, **naar gepresteerde uren**

	Gezinszorg	% wijziging	Logistieke hulp	% wijziging	PIT	% wijziging
2004	5 050 232		1 881 852		519 411	
2005	4 982 152	-1,3%	1 837 015	-2,4%	1 189 291	129,0%
2006	5 150 769	3,4%	1 843 193	0,3%	1 978 377	66,3%
2007	5 307 106	3,0%	1 825 322	-1,0%	2 485 781	25,6%
2008	5 478 867	3,2%	1 820 866	-0,2%	2 744 849	10,4%
2009	5 544 404	1,2%	1 811 100	-0,5%	2 794 789	1,8%

Vershil			
2004-2009	9,8%	-3,8%	438,1%

Bron: Familiehulp, Jaarverslagen 2004-2009

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.1.3 In het aanbod van de voorzieningen

Gezinszorg, logistieke hulp (poetshulp) en Comfortzorg (dienstverlening met dienstencheques) binnen de VZW Solidariteit voor het Gezin, 2004-2009, **naar gepresteerde uren**

	Gezinszorg	% wijziging	Poetshulp	% wijziging	Comfortzorg	% wijziging
2007	1 268 636		652 274		1 323 049	
2008	1 258 328	-0,8%	633 185	-2,9%	1 496 028	13,1%
2009	1 331 395	5,8%	599 753	-5,3%	1 620 674	8,3%
Vershil						
2007-2009		4,9%		-8,1%		22,5%

Bron: Solidariteit voor het Gezin, Jaarverslagen 2007-2009

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.2. Verschil in loon- en arbeidsvoorwaarden

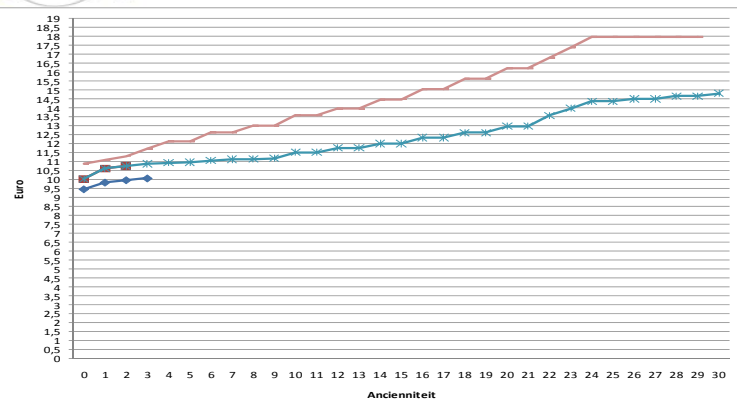
Geldende loon- en arbeidsvoorwaarden volgens Paritair (Sub)Comité

Paritair comité	PSC 322.01	PSC 318.02	PC 318.02	PC 318.02
Benaming	Paritair subcomité voor de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren	Paritair subcomité voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp van de Vlaamse Gemeenschap (dienstencheques)	Paritair subcomité voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp van de Vlaamse Gemeenschap (logistieke hulp)	Paritair subcomité voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp van de Vlaamse Gemeenschap (verzorgende)
Anciënniteit	max. 3 jaar	max. 2 jaar		
Loon		Vanaf 1 oktober 2010 (indexering) 0 jaar anciënniteit: 10,05 EUR 1 jaar anciënniteit: 10,63 EUR 2 jaar anciënniteit: 10,76 EUR	Vanaf 1 oktober 2010 (indexering) 0 jaar anciënniteit: 9,49 EUR 1 jaar anciënniteit: 10,08 EUR 2 jaar anciënniteit: 10,21 EUR 3 jaar anciënniteit: 10,34 EUR 30 jaar anciënniteit: 14,81 EUR	Vanaf 1 oktober 2010 (indexering) 0 jaar anciënniteit: 10,35 EUR 1 jaar anciënniteit: 10,55 EUR 2 jaar anciënniteit: 10,77 EUR 3 jaar anciënniteit: 11,18 EUR 29 jaar anciënniteit: 17,98 EUR
Haardtoelage			Vanaf 1 oktober 2010 (indexering) Van 0,5522 euro (0 jaar anciënniteit) tot 0 euro (vanaf 24 jaar anciënniteit)	Vanaf 1 oktober 2010 (indexering) Van 0,5522 euro (0 jaar anciënniteit) tot 0 euro (vanaf 14 jaar anciënniteit)
Standplaatstoelage			Vanaf 1 oktober 2010 (indexering) Van 0,2761 euro (0 jaar anciënniteit) tot 0 euro (vanaf 24 jaar anciënniteit)	Vanaf 1 oktober 2010 (indexering) Van 0,2761 euro (0 jaar anciënniteit) tot 0 euro (vanaf 12 jaar anciënniteit)

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.2. Verschil in loon- en arbeidsvoorwaarden

— 322.01 Psc voor de erkende ondernemingen die buurtwerken of -diensten leveren
 — 318.02 Psc voor de diensten voor gezins- en bejaarden hulp van de Vlaamse Gemeenschap - Dienstencheque
 — 318.02 Psc voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp van de Vlaamse Gemeenschap - Logistieke hulp
 — 318.02 Psc voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp van de Vlaamse Gemeenschap - Verzorgende

Dienstencheque en de zorgsector
 J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.2. Verschil in loon- en arbeidsvoorwaarden

Aantal afgesloten contracten volgens type contract en type dienstchequeonderneming, 2009

	Aantal contracten	Aantal CBD	% aandeel	Aantal COD	% aandeel
Handelsvennootschap	260 569	210 123	80,6	50 446	19,4
Interimbedrijf	334 499	307 160	91,8	27 339	8,2
Natuurlijk persoon	6 108	2 007	32,9	4 101	67,1
Invoegbedrijf	13 677	3 488	25,5	10 189	74,5
OCMW en gemeente	8 281	1 880	22,7	6 401	77,3
PWA	12 988	2 599	20,0	10 389	80,0
VZW	24 536	6 145	25,0	18 391	75,0
Totaal	660 658	533 402	80,7	127 256	19,3

Bron: Berekening op basis van IDEA Consult, 2010

Dienstencheque en de zorgsector
 J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.2. Verschil in loon- en arbeidsvoorwaarden

Procentuele aantal dienstchequewerknemers die een opleiding gekregen heeft per type onderneming, in %, 2008

<i>Private for-profit ondernemingen</i>	8,2
Handelsvennootschap	7,0
Interimbedrijf	10,8
Natuurlijke personen	0,4
<i>Private non-profit ondernemingen</i>	32,0
Invoegbedrijf	22,4
VZW	38,0
PWA	30,1
<i>Publieke ondernemingen</i>	36,0
Gemeente	32,1
OCMW	36,2
Totaal	17,7

Bron: Berekening op basis van IDEA Consult, 2010

Dienstencheque en de zorgsector
 J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.3. Verschil in prijszetting

- Dienstencheque: vaste prijs van 7,5 euro en na fiscale aftrek 5,25 euro
- Logistieke poetshulp:
 - besluit van de Vlaamse regering van 24 juli 2009;
 - prijs varieert op basis van het sociaal onderzoek;
 - er wordt *minstens* rekening gehouden met het inkomen en de gezinssamenstelling.

Dienstencheque en de zorgsector
 J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

3.4. Hoe winstgevend zijn de dienstencheque-ondernemingen

- Verschil in loon- en arbeidsvoorwaarden naar gelang het paritair comité, zorgt voor een verschil in winstgevendheid.
- Financiële audit PWC: marge vóór tewerkstellingsmaatregelen bedraagt 7,1% en er na 19,6% (t.o.v. inruilwaarde van 21 euro).
- Een hoge overheadkost; loonkost daalt van 69,1% naar 57% van de inruilwaarde voor één dienstencheque (21 euro) na aftrek van de tewerkstellingsmaatregelen.
- Volgens de PWC-audit creëren de PWA's de grootste marge t.o.v. de inruilwaarde (42,2% na tewerkstellingsmaatregelen). Rapport RVA (2009) nuanceert dit verhaal: de opbrengst ligt 17,2% hoger dan de kosten (zonder tewerkstellingsmaatregelen bedraagt dit 7,9%).
- Studie Henry, Nassaut, Defourny & Nyssens (2009): De tewerkstellingsmaatregelen hebben een sterke invloed op de winstgevendheid van de ondernemingen. Evenwel beperkt voor interimkantoren; groot voor OCMW's.

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De
Coninck

3.5. Nieuwe behoeften of een nieuwe financieringsbron voor oude behoeften

1. *Klusjesdienst*
2. *Vervoerdiensten*
3. *Oppasdienst (professioneel of informeel)*
4. *Overige vrijwilligerswerk*

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De
Coninck

4. Aanwezigheid in de residentiële zorg

1. *Wettelijke mogelijkheden beperkt*
2. *Gebruik in het verleden*
 1. *Serviceflats*
 2. *Vervoer*
 3. *Voorheen pwa?*
3. *Wenselijkheid naar de toekomst*

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De
Coninck

5. Aanwezigheid in de voorzieningen voor personen met een handicap

1. *Gebruik in het verleden*
 1. *PAB*
 2. *andere?*
2. *Wenselijkheid naar de toekomst*

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De
Coninck

6. Aanwezigheid in andere welzijnsvoorzieningen

1. *Moederschapshulp*
2. *Experimenten kinderopvang:*
 - * *Mechelen*
 - * *Tienen*
3. *Sociale dienstencheque*
4. *Wenselijkheid naar de toekomst*

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

7. De plaats naast/in de plaats van PWA en lokale diensteneconomie

1. *Lessen uit het gebruik van de PWA-cheque*
2. *Lessen uit de lokale diensteneconomie*
3. *Wenselijkheid naar de toekomst*

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

7. De plaats naast/in de plaats van PWA en lokale diensteneconomie

Toegelaten activiteiten bij privépersonen:

- kleine onderhouds- en herstellingswerken aan de woning van de gebruiker die door professionelen worden geweigerd omwille van hun gering belang;
- bewaken en verzorgen van huisdieren, in afwezigheid van de eigenaars, indien er in de buurt geen dierenpension is;
- hulp voor klein tuinonderhoud;
- hulp voor de opvang of de begeleiding van kinderen, zieken, bejaarden of gehandicapten (o.m. kinderopvang bij de gebruiker thuis, boodschappen doen voor bejaarden);
- hulp bij het vervullen van administratieve formaliteiten;
- onder zeer strikt bepaalde voorwaarden: het verlenen van huishoudelijke hulp.

Ook VZW's, niet-commerciële verenigingen, plaatselijke overheden zoals gemeenten en OCMW's, onderwijsinstellingen, bedrijven uit de land- en tuinbouw kunnen onder bepaalde voorwaarden gebruik maken van PWA's.

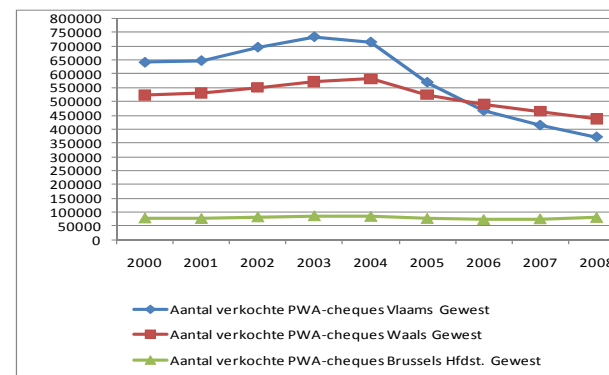

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

7. De plaats naast/in de plaats van PWA en lokale diensteneconomie

Gemiddeld aantal verkochte PWA-cheques naar gewest, 2000-2008

Bron: RVA, 2009

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De Coninck

7. De plaats naast/in de plaats van PWA en lokale diensteneconomie

Verdeling verkochte PWA-cheques volgens activiteit, Vlaams Gewest, 2005-2009, telkens in september

	2005	2006	2007	2008	2009
Natuurlijke personen	48,36%	44,00%	38,85%	36,41%	34,50%
waarvan:					
Gemengde activiteiten	23,99%	22,30%	0,00%	0,00%	0,00%
Thuishulp	19,99%	16,32%	25,52%	22,03%	19,41%
Tuinonderhoud	3,40%	4,24%	9,28%	10,03%	10,44%
Kinderen en zieken	0,83%	0,99%	2,82%	2,93%	3,11%
Administratieve formaliteiten	0,05%	0,03%	0,09%	0,12%	0,13%
Kleine herstellings- en onderhoudswerken/ bewaken en verzorgen van dieren	0,10%	0,12%	1,14%	1,30%	1,41%
Rechtspersonen	36,07%	39,28%	47,17%	48,61%	52,26%
waarvan:					
Lokale overheden	8,02%	7,91%	11,01%	11,17%	10,68%
Stadswachten	2,71%	0,41%	1,58%	1,61%	1,90%
Onderwijsinstellingen	10,91%	14,65%	16,76%	18,79%	20,46%
VZW	5,39%	6,22%	7,41%	6,87%	6,58%
Niet-commerciële verenigingen	0,88%	0,88%	1,12%	1,00%	1,36%
Land- en tuinbouw	8,17%	9,22%	9,29%	9,17%	11,29%
Naamloze PWA-cheques	15,57%	16,72%	13,98%	14,98%	13,24%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Bron: RVA, 2009

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De
Coninck

8. Welke toekomst?

1. *Problemen van betaalbaarheid: bomen groeien niet tot in de hemel*
2. *Wijzigingen in de prijszetting*
 1. *Beperking fiscale aftrek*
 2. *Beperking aantal uren/cheques*
 3. *Prijsdifferentiatie volgens inkomen of doelgroep*
 4. *Prijsverhoging*
3. *Beperking in de doelgroep*
4. *Verruiming in de doelgroep*
5. *Selectiviteit in het aanbod*

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De
Coninck

9. Referenties recente studies

Breda J., Pacolet J., Hedebouw G., Vogels J. (2010), *Programmatie thuiszorg- en ouderenvoorziening*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven.

Pacolet J., Merckx S., Spruytte N. & Cabus S. (2010), *Naar een verbeterde tenlasteneming van de kosten van niet-medische zorg thuis*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven.

Pacolet J., De Wispelaere F. & Cabus S. (2010), *Bomen groeien niet tot in de hemel. De werkelijke kostprijs van de dienstencheques*, HIVA-K.U.Leuven, Leuven, 169 p.

Dienstencheque en de zorgsector
J. Pacolet, F. De Wispelaere, A. De
Coninck

